

INFORMACIJA
o kretanju makroekonomskih pokazatelja
za januar/siječanj – oktobar/listopad 2021. godine

Sadržaj

Uvod.....	3
1. Realni sektor.....	5
<i>Kretanje industrijske proizvodnje.....</i>	5
<i>Maloprodaja.....</i>	6
<i>Građevinarstvo.....</i>	7
<i>Tržište rada.....</i>	8
2. Javne finansije.....	10
<i>Indirektni porezi u Bosni i Hercegovini.....</i>	11
<i>Prihodi od direktnih poreza, doprinosa i neporeskih prihoda</i>	13
3. Cijene, monetarni i finansijski sektor.....	14
<i>Cijene.....</i>	14
<i>Monetarni sektor.....</i>	15
<i>Bankarski sektor.....</i>	16
<i>Berze u Bosni i Hercegovini.....</i>	17
4. Vanjski sektor.....	19
<i>Vanjskotrgovinska robna razmjena.....</i>	19
5. Strane direktne investicije.....	23

Uvod

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je na 79. sjednici održanoj 05.03.2009. godine razmotrilo i usvojilo Prijedlog mjera iz nadležnosti Vijeća ministara Bosne i Hercegovine za ublažavanje uticaja globalne ekonomske krize na privredu Bosne i Hercegovine. Direkcija za ekonomsko planiranje je zadužena da u vezi sa navedenim prati kretanje makroekonomskih pokazatelja i da izvještaj o kretanju mjesečno dostavlja Vijeću ministara.

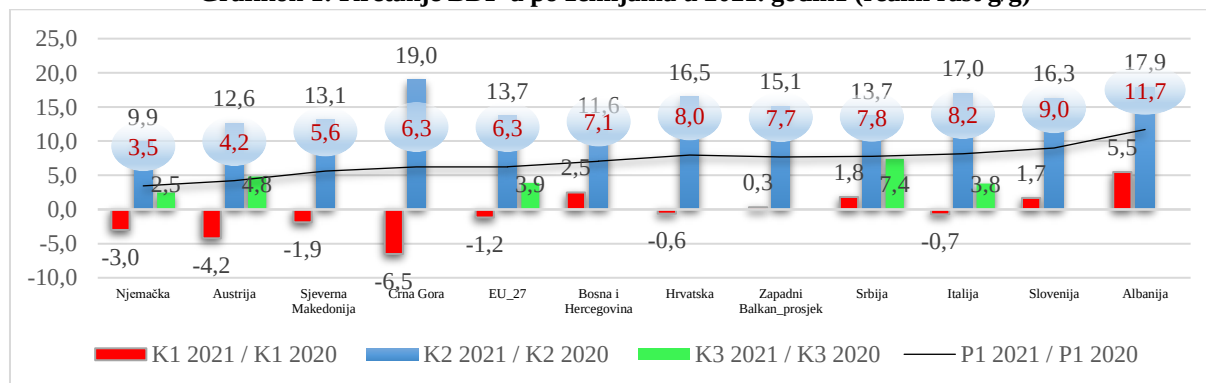
Direkcija je zadužena da „Informaciju“ dostavlja mjesečno Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine u svrhu praćenja uticaja svjetske ekonomske krize na ekonomiju Bosne i Hercegovine.

„Informacija“ obuhvata kretanje glavnih makroekonomskih pokazatelja u Bosni i Hercegovini za navedeni period. Detaljna pojašnjenja svih oblasti koje su obuhvaćene u ovom dokumentu se mogu naći u Ekonomskim trendovima Bosne i Hercegovine koje publikuje Direkcija, kvartalno - četiri puta godišnje, te redovno dostavlja Vijeću ministara i Parlamentu Bosne i Hercegovine.

* * *

Nakon što je u prethodnoj godini Bosna i Hercegovina usljed globalne pandemije virusa Covid-19 zabilježila realni pad BDP-a od 3,2%¹, već početkom 2021. godine došlo je do postepene stabilizacije ekonomskih prilika u zemlji. Oporavak proizvodnje i izvoza u K1 bio je praćen postepenim oporavkom privatne potrošnje u K2 što je rezultiralo osjetnijim jačanjem ekonomskog rasta u zemlji. Tako je Bosna i Hercegovina u P1-2021. godine prema trenutno raspoloživim podacima BHAS-a zabilježila realni rast BDP-a od preko 7% u odnosu na isti period prethodne godine.² Vrijedi istaći da je ova relativno visoka stopa ekonomskog rasta u rang regionalnog prosjeka zemalja Zapadnog Balkana koji je iznosio 7,7%. S druge strane, ostvarena stopa ekonomskog rasta u određenoj mjeri je i posljedica niske osnovice (bazni efekt) iz prethodne godine, obzirom da je u P1-2020. godine u Bosni i Hercegovini registriran pad BDP-a od 3,5%. Na grafikonu ispod prikazane su procjenjene stope rasta BDP-a po zemljama u 2021. godini.

Grafikon 1: Kretanje BDP-a po zemljama u 2021. godin1 (realni rast g/g)

Izvor: Eurostat i nacionalni zavodi za statistiku

¹Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje, „Bruto domaći proizvod, rashodovni pristup (prvi rezultati) 2020. godina“, 27.07.2021. godine.

² Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje, „Bruto domaći proizvod, rashodni pristup tromjesečni podaci za K1 2021. godine“, 30.06.2021. godine.

Postepena stabilizacija ekonomskih prilika u Bosni i Hercegovini u 2021. godini posljedica je poboljšanja epidemioloških prilika koje su vezane za Covid 19, kao i ekonomskog oporavka u vanjskom okruženju (glavni trgovinski partneri) u 2021. godini. Ovo se naročito odnosi na porast ekonomske aktivnosti u zemljama EU³, obzirom da ista predstavlja veoma važnu determinantu ekonomskih kretanja u Bosni i Hercegovini.

Uvidom u strukturu ovog relativno snažnog ekonomskog rasta od preko 7% u Bosni i Hercegovini u P1 2021. godine može se konstatovati da je isti ostvaren ponajviše zahvaljujući povećanju privatne potrošnje od skoro 7,5% što je predstavljalo više od 5 p.p ekonomskog rasta. S druge strane, u istom vremenskom periodu rast javne potrošnje iznosio je svega 1,5%, tako da je doprinos iste u ekonomskom rastu bio manje više neutralan. Trenutno raspoloživi podaci BHAS-a iz nacionalnih računa ukazuju na skroman rast investicija od 2,4% u odnosu na isti period prethodne godine, tako da je doprinos rastu u okviru ove kategorije iznosio 0,7 p.p. Kada su u pitanju kretanja u vanjskom sektoru, vrijedi istaći da je tokom P1 2021. godine došlo do prilično snažnog oporavka vanjskotrgovinske robne razmjene sa svijetom. Naime, prema raspoloživima podacima iz nacionalnih računa u P1 2021. godine u Bosni i Hercegovini je ostvaren rast izvoza od preko 30%, dok je rast uvoza iznosio preko 20% u realnom smislu. Ovakva kretanja izvoza i uvoza rezultirali su smanjenjem vanjskotrgovinskog deficita od skoro 5%, tako da je doprinos ekonomskom rastu bio pozitivan i iznosio skoro 1 p.p.

Kada su u pitanju ekonomska kretanja u K3 2021. godine, trenutno raspoloživi preliminarni podaci Eurostat-a za K3 2021. godine ukazuju na to da je trend rasta privredne aktivnosti u zemljama EU nastavljen ali u dosta slabijem intenzitetu u odnosu na prethodni kvartal. Naime, ekonomski rast u zemljama EU u K3 2021. godine iznosio je skoro 4%, što je dosta niže u odnosu na dvocifrenu stopu rasta koja je ostvarena u prethodnom kvartalu. S druge strane, u nedostatku podataka iz nacionalnih računa a na bazi kratkoročnih statističkih podataka za K3 2021. godine čini se da je sličan trend prisutan i u Bosni i Hercegovini. Naime, prema trenutno raspoloživim podacima BHAS-a za 2021. godinu u Bosni i Hercegovini je nastavljen prilično snažan (dvocifren) trend rasta u okviru proizvodno-izvoznog sektora. Tako je prema trenutno raspoloživim podacima BHAS-a za period januar-oktobar 2021. godine, Bosna i Hercegovina je zabilježila povećanje fizičkog obima industrijske proizvodnje od 11,6%, dok je vanjskotrgovinska robna razmjena usljed povećanja izvoza od 33% i uvoza od 24,5% uvećana više od ¼ (6,3 milijarde KM nominalno) u odnosu na isti period prethodne godine. Ovaj trend rasta proizvodnje i izvoza uz postepeni oporavak i ostalih sektora pozitivno se odrazio i na tržište rada što je rezultiralo povećanjem broja zaposlenih od oko 2%, dok su plate zaposlenih prema podacima zvaničnih statistika uvećane za oko 4% u odnosu na isti period prethodne godine. Ako se ovim pokazateljima pridodaju očekivana povećanja doznaka građana iz inostranstva i blaga stabilizacija kreditne aktivnosti u okviru sektora stanovništva (stopa rasta 4,7%), može se konstatovati da je unatoč određenim inflatornim pritiscima (CPI 1,9%)⁴ u Bosni i Hercegovini došlo povećanja raspoloživog dohotka građana. Obzirom da raspoloživi dohodak građana predstavlja glavnu determinantu kretanja privatne potrošnje u zemlji može se pretpostviti da je trend rasta iste nastavljen i tokom K3 2021. godine. S druge strane, još nekoliko kratkoročnih indikatora kao što su povećanje prometa u okviru trgovine od 18,1%,

³ Detaljniji pregled kretanja ekonomskog rasta u EU27 u 2021. godini po zemljama prikazan je na grafikonu iznad.

⁴ Veoma je važno istaći da je trend rasta cijena sve više prisutan u Bosni i Hercegovini obzirom da je rast indeksa potrošačkih cijena-CPI u oktobru 2021. godine u odnosu na isti mjesec prethodne godine uvećan za 4,3%.

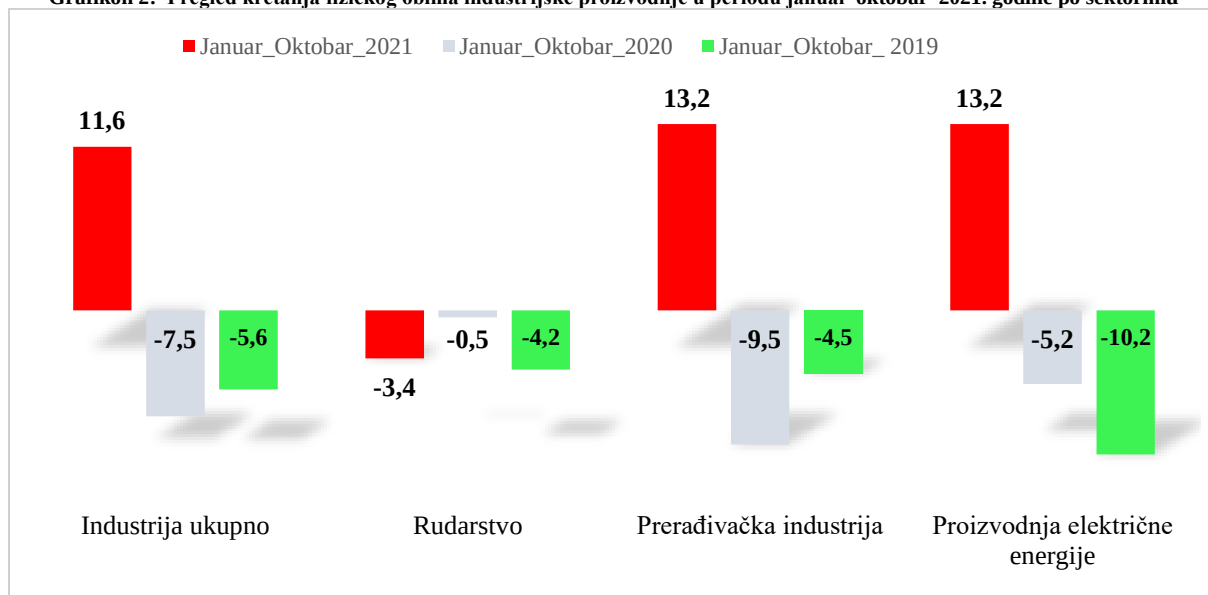
rast uvoza potrošnih proizvoda od oko 20% i povećani prihodi od PDV-a za 17,6% na implicitan način ukazuju na rast privatne potrošnje u Bosni i Hercegovini. Ako se ima u vidu da privatna potrošnja predstavlja preko 70% BDP-a u Bosni i Hercegovini, može se zaključiti da je trend rasta istog u 2021. godine nastavljen ali u nešto nižem intenzitetu u odnosu na prethodni kvartal. S druge strane, kratkoročni pokazatelji o kretanju investicija u Bosni i Hercegovini su prilično oskudni za precizniju i pouzdaniju analizu kretanja istih bilo da se radi o privatnim ili javnim investicijama.

1. Realni sektor

Kretanje industrijske proizvodnje

U oktobru 2021. godine u Bosni i Hercegovini je nastavljen trend rasta fizičkog obima industrijske proizvodnje. Tako je prema trenutno raspoloživim podacima BHAS-a za oktobar 2021. godine u Bosni i Hercegovini zabilježeno povećanje fizičkog obima industrijske proizvodnje od 8,2% u odnosu na isti mjesec prethodne godine. S druge strane, posmatrano na nivou perioda januar-oktobar 2021. godine povećanje fizičkog obima industrijske u Bosni i Hercegovini iznosilo je 11,6% u odnosu na isti period prethodne godine⁵. Iako je ova dvocifrena stopa rasta djelimično posljedica baznog efekta odnosno niske osnovice iz prethodne godine, ohrabruje podatak da je relativno dobar trenda rasta industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini nastavljen. Uvidom u strukturu ostvarenog povećanja fizičkog obima industrijske proizvodnje može se zaključiti da je najznačajniji doprinos rastu iste ostvaren u okviru prerađivačke industrije i sektora za proizvodnju električne energije u okviru kojih su registrirane stope rasta od 13,2% respektivno. S druge strane, u okviru sektora rudarstvo zabilježen je pad proizvodnje od oko 3,5% u odnosu na isti period prethodne godine. Pregled kretanja fizičkog obima industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini po sektorima u periodu januar-oktobar 2021. godine prikazan je na grafikonu ispod:

Grafikon 2: Pregled kretanja fizičkog obima industrijske proizvodnje u periodu januar-oktobar 2021. godine po sektorima

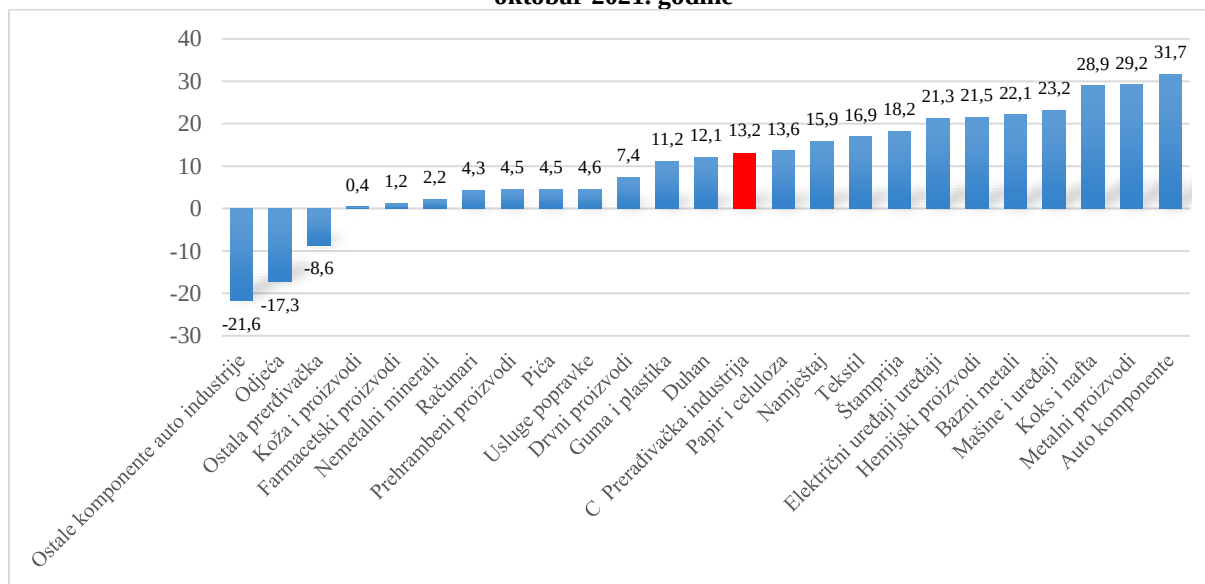

Izvor: BHAS

⁵Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje, „Indeks obima industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini za oktobar 2021. godine-prethodni podaci“, 25.10.2021. godine.

Ako se kretanja u okviru prerađivačke industrije u Bosni i Hercegovini posmatraju detaljnije po granama vidljivo je da su najznačajnija povećanja proizvodnje registrirana u okviru izvozno orijentiranih grana kako što su auto-komponente 31,7%, gotovi metalni proizvodi 29,2%, koks i nafta oko 28,9%, mašine i uređaji 23,2%, bazni metali 22,1%, hemijski proizvodi 22,6%, proizvodi namještaja 17,8% i dr. S druge strane, smanjenja proizvodnje su registrirana u okviru proizvodnje odjeće, proizvoda od kože, osnovnih farmaceutskih proizvoda i dr. Detaljniji pregled kretanja proizvodnje u okviru prerađivačke industrije u Bosni i Hercegovini po granama za period januar-oktobar 2021. godine prikazan je na grafikonu ispod:

Grafikon 3: Pregled kretanja proizvodnje u prerađivačkoj industriji po granama za period januar-oktobar 2021. godine

Izvor: BHAS

Maloprodaja

Rast ukupne trgovine u periodu januar-oktobar 2021. godine iznosio je 18,4%. Povećan promet u posmatranom razdoblju, usljed nastavka jačanja tražnje, najviše se osjetio kod trgovine motornim gorivima u specijaliziranim prodavnicima (u daljem tekstu s.p.) gdje je zabilježen rast prometa za 23,4% te kod prometa u trgovini na malo osim trgovine motornim gorivima u s.p. za 17,2%. Kod prometa registovanog kroz fiskalne uređaje u periodu januar-oktobar 2021. godine može se također vidjeti da je došlo do rasta prometa za 13,2% (g/g).

Prema zvaničnim podacima BHAS-a ukupna trgovina na malo u mjesecu oktobru 2021. godine, u odnosu na isti mjesec prethodne godine, zabilježila je realni rast prometa od 18,1%⁶. Prema podacima entitetskih poreskih uprava promet registovan kroz fiskalne uređaje u Bosni i Hercegovini u mjesecu oktobru 2021. godine je porastao za 12,4% (g/g).

Glavni nosilac rasta ukupne trgovine u oktobru 2021. godine je povećanje prometa od 30% u trgovini motornim gorivima na malo u s.p. Pored navedenog do rasta je došlo i kod trgovine na malo, osim trgovine motornim gorivima u s.p. gdje je zabilježen rast prometa za 15,2%.

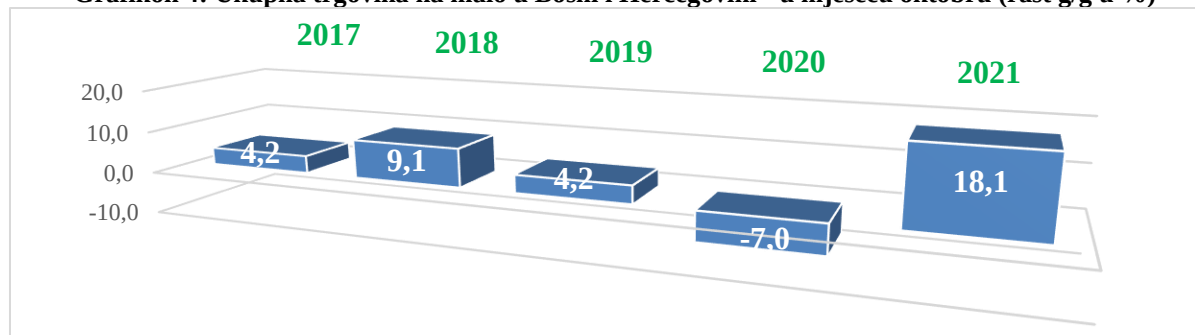
I u trgovini na malo hranom, pićem i duhanskim proizvodima u s.p. je ostvaren rast od 9,4% kao i u trgovini na malo neprehrambenim proizvodima gdje je došlo do rasta od 20,3%. Rast je također zabilježen i u trgovini na malo hranom, pićem i duhanskim proizvodima u

⁶ Izvor podataka: BHAS, Indeksi prometa trgovine na malo u Bosni i Hercegovini, oktobar 2021.

nespecijaliziranim prodavnicama (u daljem tekstu n.p.) koja je zabilježila rast od 7,2% u oktobru 2021. godine.

Ukoliko se detaljnije posmatra struktura trgovine na malo neprehrambenim proizvodima može se uvidjeti da je u svim kategorijama zabilježen rast. Tako je nastavljen rast trgovine na malo informacijsko komunikacijskom opremom gdje je ostvaren porast od 55,4%, trgovine na malo ostalom robom u s.p. od 35%, trgovine na malo proizvodima za kulturu i rekreaciju od 23,2% te trgovine na malo ostalom opremom za domaćinstvo od 4%. Kod trgovine na malo izvan prodavnica, štandova i tržnica je došlo do rasta od 18,5% dok je kod trgovine na malo na štandovima i tržnicama ostvaren rast od 1,8%.

Grafikon 4: Ukupna trgovina na malo u Bosni i Hercegovini - u mjesecu oktobru (rast g/g u %)

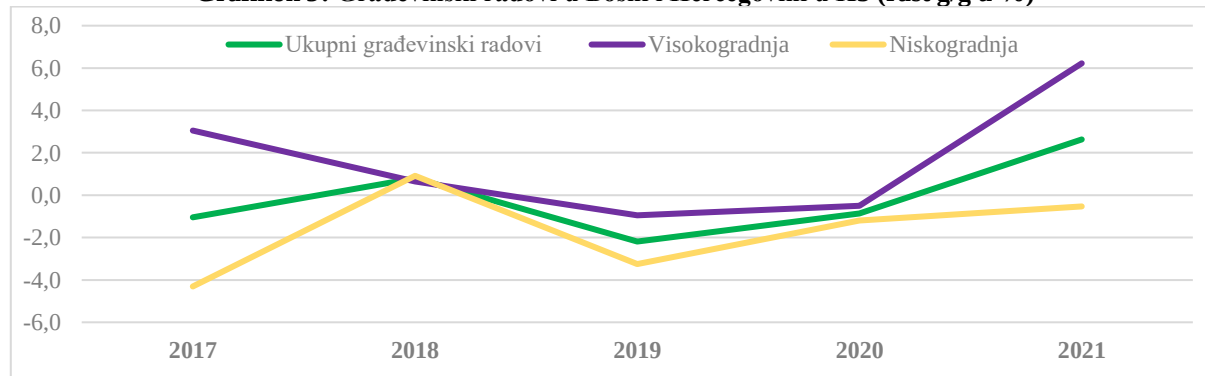
Izvor: BHAS

Kod trgovine ostalom robom u s.p. najveći porast prometa, u mjesecu oktobru 2021. godine, od 55,1% zabilježen je kod trgovine na malo tekstilom, odjećom, obućom i proizvodima od kože. Zatim slijede trgovina na malo sportskom opremom, igrama i igračkama sa rastom od 31%, trgovina na malo knjigama, novinama, muzičkim i videozapisima gdje je promet povećan za 5,2% te trgovina na malo namještajem, opremom za rasvjetu i električnim aparatima za domaćinstvo sa rastom od 4,7%. Porast prometa je također zabilježen i u apotekama, trgovini na malo medicinskim i kozmetičkim preparatima gdje je ostvaren rast od 3,1%.

Gradevinarstvo

Prema raspoloživim podacima za sektor građevinarstva u Bosni i Hercegovini u K3 2021. godine ostvaren je rast ukupnih građevinskih radova od 1,5%, u odnosu na isti period prethodne godine. Ovaj rast je ostvaren zahvaljujući sektoru visokogradnje gdje je zabilježen porast radova za 11,1% dok je istovremeno sektor niskogradnje zabilježio smanjenje građevinskih radova za 6,6%.

Grafikon 5: Građevinski radovi u Bosni i Hercegovini u K3 (rast g/g u %)

Izvor: BHAS

Broj izdatih odobrenja za građevinske radove u K3 2021. godine⁷ neznatno je niži (-0,2%) u odnosu isti period prethodne godine. Odobrenja za građenje objekata, u sektoru visokogradnje, su u posmatranom periodu zabilježila rast koji je iznosio 4,7% dok je nasuprot tome došlo do smanjenja izdatih dozvola za građenje u oblasti niskogradnje, u K3 2021. godine, gdje je stopa rasta iznosila -16,5%.

Tržište rada

Na osnovu raspoloživih podataka (tabela ispod) ukupna radna snaga u Bosni i Hercegovini u septembru 2021. godine iznosila je oko 1,21 milion i manja je za 1,5% u odnosu na isti mjesec prethodne godine. Pošto podaci o broju zaposlenih lica za oktobar 2021. godine nisu objavljeni u periodu pripreme Informacije, podaci u tekstu se odnose na septembar 2021. godine. Broj zaposlenih lica u Bosni i Hercegovini u septembru 2021. godine se nastavio uvećavati i iznosio je 826,5⁸ hiljada. U odnosu na septembar 2020. godine broj zaposlenih je veći za 1,9%. U prosjeku perioda I-IX 2021. godine rast broja zaposlenih bio je nešto sporiji 0,6% g/g, jer je u K1 broj zaposlenih smanjen, što se može vidjeti u tabeli ispod.

Prema područjima djelatnosti najznačajniji rast broja zaposlenih lica u periodu I-IX 2021. godine bio je u djelatnosti prerađivačke industrije, informacija i komunikacija, te zdravstvene i socijalne zaštite. Uz rast obima proizvodnje u djelatnosti prerađivačke industrije broj zaposlenih lica je uvećan za 0,9% g/g. Posmatrajući po kvartalima, najbrži rast broja zaposlenih u ovoj djelatnosti je bio u K3. Bitno je napomenuti da ova djelatnost zapošljava oko 20% ukupnog broja zaposlenih. Pored industrije značajan rast broja zaposlenih lica bio je u djelatnosti informacija i komunikacija (8,8% g/g) i djelatnosti zdravstvene i socijalne zaštite (2,9% g/g).

S druge strane, broj zaposlenih lica u periodu I-IX 2021. godine je najznačajnije smanjen u području djelatnosti trgovine na veliko i malo, popravka motornih vozila i motocikala (-0,7% g/g) i djelatnosti pružanja smještaja, te pripreme i usluživanja hrane (-1,8% g/g). Ipak, bitno je napomenuti da je nakon smanjenja broja zaposlenih u ovim djelatnostima u K1 zabilježen rast broja zaposlenih u K2 i K3.

Uz rast broja zaposlenih lica u Bosni i Hercegovini evidentirano je smanjenje broja registrovanih nezaposlenih lica. U oktobru 2021. godine broj registrovanih nezaposlenih lica je iznosio oko 382,3 hiljada i manji je za 7,7% u odnosu na oktobar 2020. godine. Prema podacima⁹ Agencije za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine, u oktobru je brisano ukupno 19.805 lica sa evidencija službi zapošljavanja. Od ovog broja zaposleno je 8.909 lica. Istovremeno je za 9.167 lica prestao radni odnos. Na osnovu raspoloživih podataka u tabeli ispod stopa registrovane nezaposlenosti u Bosni i Hercegovini u septembru 2021. godine je iznosila je 31,7% i smanjena je za 0,7 p.p. u odnosu na prošli mjesec.¹⁰

⁷ BHAS, Izdata odobrenja za građenje u Bosni i Hercegovini, septembar 2021.godine

⁸ Privremeni podatak.

⁹ Izvor: Pregled stanja tržišta rada na dan 31. avgust 2021. godine. Agencija za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine.

¹⁰ Podatak o stopi registrovane nezaposlenosti se odnosi na septembar 2021. godine jer podaci o broju zaposlenih lica za oktobar 2021. godine nisu objavljeni u periodu izrade Informacije. Stopa registrovane nezaposlenosti je preuzeta iz mjesečnog saopštenja Agencije za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine.

Tabela 1: Broj zaposlenih lica i registrovanih nezaposlenih lica u Bosni i Hercegovini

Mjesec	Broj zaposlenih lica u Bosni i Hercegovini	Stopa rasta g/g (u odnosu na isti period prethodne godine)	Broj registrovanih nezaposlenih lica u Bosni i Hercegovini	Stopa rasta g/g (u odnosu na isti period prethodne godine)
I-2021	811.317	-1,6%	415.027	2,2%
II-2021	810.406	-1,5%	410.776	2,0%
III-2021	812.437	-1,1%	406.718	2,1%
I-III 2021	811.387	-1,4%	410.840	2,1%
IV-2021	814.924	1,3%	402.146	-4,2%
V-2021	817.067	1,5%	395.999	-6,0%
VI-2021	820.979	1,5%	393.781	-6,5%
I-VI 2021	814.522	0,0%	404.075	-1,8%
VII-2021	819.857	1,5%	395.383	-7,2%
VIII-2021	818.459	1,8%	392.551	-8,2%
IX-2021	826.526	1,9%	384.209	-8,1%
I-IX 2021	816.886	0,6%	399.621	-3,9%
X-2021	-	-	382.348	-7,7%

Izvor: BHAS, Agencija za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine, zavodi za zapošljavanje u Bosni i Hercegovini

Prosječna neto plata u Bosni i Hercegovini u septembru 2021. godine iznosila je 1.006 KM i nominalno je veća za 4,6% u odnosu na septembar 2020. godine. Podatak o prosječnoj neto plati za oktobar 2021. godine nije objavljen u periodu izrade Informacije pa se podaci odnose na septembar 2021. godine. U periodu I-IX 2021/I-IX 2020 prosječna neto plata nominalno je uvećana za 4% i iznosila je 989 KM. U periodu I-IX 2021/I-IX 2020 najmanja prosječna isplaćena neto plata bila je u djelatnosti pružanja smještaja, te pripreme i usluživanja hrane (594 KM), a najveća prosječna isplaćena neto plata bila je u području finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja (1.611 KM). Prosječna neto plata je nominalno uvećana u svim područjima djelatnosti u posmatranom periodu. Najveća nominalna stopa rasta neto plate u periodu I-IX 2021/I-IX 2020 bila je u području djelatnosti prerađivačke industrije (6,4% g/g), stručnih, naučnih i tehničkih djelatnosti (6,4% g/g), građevinarstva (6,3% g/g) te administrativnih i pomoćnih uslužnih djelatnosti (6%). Zbog skromijeg rasta neto plata u pojedinim djelatnostima rast prosječne neto plate u Bosni i Hercegovini bio je 4%.

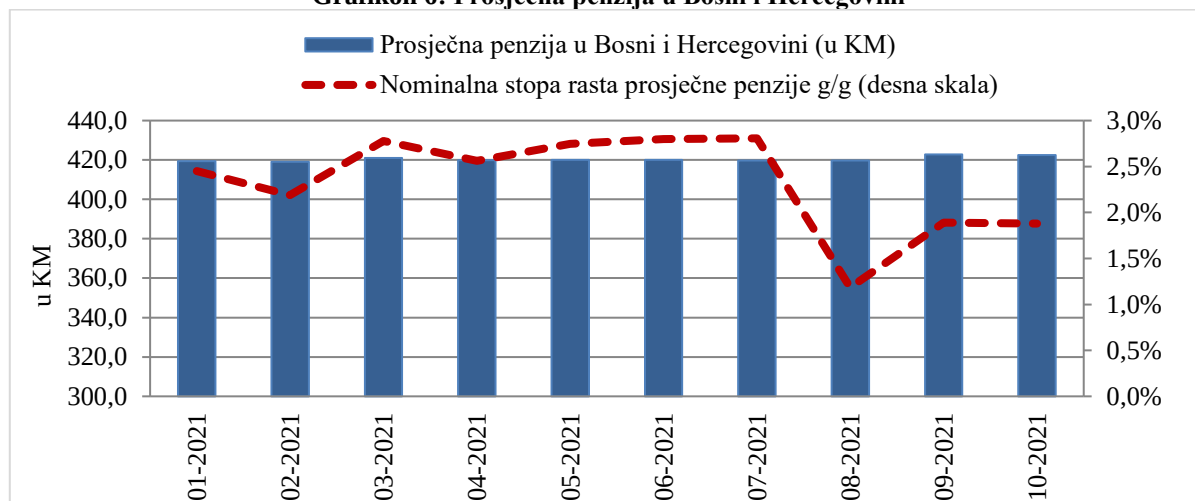
Tabela 2: Prosječna neto plata u Bosni i Hercegovini i stope rasta u odnosu na isti period prethodne godine

	Prosječna neto plata u Bosni i Hercegovini (u KM)	Nominalna stopa rasta prosječne neto plate (g/g)
I-2021	969	2,6%
II-2021	961	2,2%
III-2021	989	4,1%
I-III 2021	973	3,0%
IV-2021	985	4,6%
V-2021	981	4,4%
VI-2021	997	4,4%
I-VI 2021	980	3,7%
VII-2021	1.002	3,8%
VIII-2021	1.007	5,7%
IX-2021	1.006	4,6%
I-IX 2021	989	4,0%

Izvor: BHAS

U Bosni i Hercegovini ukupan broj penzionera u oktobru 2021. godine ostao je skoro nepromijenjen u odnosu na oktobar 2020. godine i iznosio je 699,1 hiljada.¹¹ Prosječna penzija u Bosni i Hercegovini u oktobru 2021. godine iznosila je 423 KM i nominalno je veća za 1,9% u odnosu na oktobar 2020. godine.¹² Najniža penzija u oktobru 2021. godine u Federaciji Bosne i Hercegovine nije se mijenjala u odnosu na prošli mjesec i iznosila je 382,2 KM, dok je u Republici Srpskoj iznosila 212 KM za penzijski staž do 15. godina.

Grafikon 6: Prosječna penzija u Bosni i Hercegovini

Izvor: Federalni zavod za penzijsko i invalidsko osiguranje, Fond za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske, DEP kalkulacije

2. Javne finansije

Za deset mjeseci 2021. godine, u Bosni i Hercegovini je ukupno prikupljeno oko 13,7 milijardi KM javnih prihoda što predstavlja povećanje od oko 12,1% u poređenju sa istim periodom prethodne godine. Međutim, tokom istog perioda prethodne godine, poslovna aktivnost u Bosni i Hercegovini je bila u padu, što ublažava navedenu stopu rasta. Prihodi, u poređenju sa istim periodom prethodne godine se uvećani za oko 1,5 milijardu KM. U strukturi ukupnih prihoda došlo je do povećanja udjela javnih prihoda koje je prikupila Uprava za indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu UIO), a koji je na kraju posmatranog perioda iznosio oko 50,3%. U vrijeme pisanja ove informacije nisu bili dostupni podaci o javnim rashodima, za posmatrani period.

Indirektni porezi u Bosni i Hercegovini

Naplaćeni prihodi. Tokom oktobra mjeseca 2021. godine, ukupno naplaćeni prihodi od indirektnih poreza su značajno usporili svoj rast u poređenju sa prethodnim mjesecom (skoro dvostruko). Međutim, iako sporija, ostvarena stopa rasta bruto prihoda (14,7% g/g) je dvocifrena i kao takva se u velikoj mjeri odrazila na kumulativ posmatranog perioda. U periodu januar-oktobar posmatrane godine UIO ukupno je prikupila oko 6,9 milijardi KM bruto prihoda od indirektnih poreza, što je za 15,5% g/g. U isto vrijeme, povrati sa Jedinstvenog računa UIO (dalje u tekstu JR UIO), su rasli stopom od 14,0% g/g. Njihov rast je svakako uticao na kretanje neto prihoda od indirektnih poreza, ali ne u tolikoj mjeri ako se isti posmatraju kumulativno.

¹¹ Broj penzionera u Bosni i Hercegovini u analizi predstavlja zbir penzionera koji primaju penzije od Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje i Fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske bez obzira na mjesto prebivališta (u ili izvan Bosne i Hercegovine).

¹² Prosječna penzija u Bosni i Hercegovini je izračunata na osnovu prosječnih mjesečnih penzija ponderisanih udjelom ukupnog boja penzionera u svakom od entiteta u ukupnom broju penzionera.

Međutim, ako se posmatra odnos između povrata i neto prihoda samo u oktobru 2021. uočava se njihov značajan uticaj. Neto prihodi, tokom posmatranog perioda, su iznosili oko 5,7 milijardi KM čime su u poređenju sa istim periodom prethodne godine ostvarili povećanje od oko 15,8%.

U strukturi ukupno prikupljenih prihoda od indirektnih poreza i ostalih prihoda, uplaćenih na JR UIO, nije bilo izmjena u poređenju sa prethodnim periodima. Tako, najveći dio navedenih prihoda (88%) čine: prihodi od poreza na dodanu vrijednost - dalje u tekstu PDV i prihodi od akciza na uvozne proizvode.

Sve kategorije prihoda su dale pozitivan doprinos stopi rasta neto prihoda od indirektnih poreza, gdje posebno treba naglasiti prihode od PDV-a 11,0 p.p., ali i prihode od akciza sa 2,2 p.p..

Tabela 3: Naplata i raspodjela prihoda od indirektnih poreza (rast g/g u % ako nije drugačije naznačeno)

	struktura 2021	jan-okt 2020	jan-okt 2021	avg 2021	sep 2021	okt 2021
Bruto prihodi - prikupljeno	100,0	-10,0	15,5	31,9	27,0	14,7
Povrati	17,8	-12,0	14,0	1,6	13,3	19,6
Neto prihodi - prikupljeno	82,2	-9,6	15,8	39,3	30,5	13,8
PDV	52,4	-6,8	17,6	46,2	31,4	10,7
Carine	3,7	-13,5	20,3	31,9	39,0	26,0
Akcize	17,5	-15,4	9,8	32,8	33,4	20,8
Putarine	7,9	-11,6	13,5	39,7	17,4	15,0
Ostali prihodi	0,2	-9,1	16,0	-2,9	18,4	8,1
Neusklađeni prihodi	0,4	14,4	16,0	...	17,1	-19,1
Raspoloživo za raspodjelu	100,0	-10,0	15,3	33,9	27,2	60,9
Minimalne rezerve	18,3	-11,7	13,7	10,5	9,9	45,3
Budžeti	81,7	-9,6	15,7	39,6	31,7	64,1
Servisiranje vanjskog duga	9,2	-7,5	4,5	23,4	3,4	-19,9
Federacija Bosne i Hercegovine	6,2	-4,7	6,6	37,2	2,9	-20,4
Republika Srpska	2,9	-13,1	1,0	1,2	3,8	-19,3
Brčko Distrikt	0,1	4,5	-14,0	-23,8	11,1	0,0
Raspodjeljeno nakon servisiranja vanjskog duga	72,5	-9,9	17,2	41,9	38,0	73,0
Institucije Bosne i Hercegovine	9,5	3,7	-0,5	6,5	-21,8	-4,5
Federacija Bosne i Hercegovine	38,8	-13,8	18,4	46,1	55,0	83,5
Republika Srpska	21,9	-8,0	24,0	51,6	52,7	91,9
Brčko Distrikt	2,4	-12,2	20,3	54,1	48,5	49,8

Izvor: UIO Bosne i Hercegovine

PDV. Za deset mjeseci tekuće godine, usljed značajnog rasta uvoza, bruto prihodi od PDV-a su iznosili oko 4,8 milijardi KM, čime su ostvarili rast od 16,9% g/g. Neto prihodi po osnovu PDV-a, tokom istog perioda, su iznosili oko 3,6 milijardi KM, što predstavlja rast od oko 17,6% g/g. U strukturi naplaćenih prihoda od PDV-a dominiraju prihodi naplaćeni prilikom uvoza roba koji su ostvarili stopu rasta od oko 20,9% g/g dok je naplaćeni prihod od PDV-a, koji se odnosi na promet domaćih roba i usluga ostvario povećanje od oko 11,3% g/g.

Akcize. Neto prihodi od akciza, tokom posmatranog perioda, su iznosili oko 1,2 milijarde KM i veći su za oko 9,8% g/g. Tokom istog perioda, prihodi od akciza po osnovu uvoznih proizvoda su rasli stopom od oko 10,6% g/g, dok su prihodi od akciza na domaće proizvode, smanjeni za oko 12,7% g/g.

Do rasta prihoda od akciza po osnovu uvoza doveo je rast prihoda svih pojedinačnih kategorija akciznih proizvoda, gdje treba istaći najznačajnije: prihodi od akciza na naftu i naftne prerađevine (12,6% g/g) i prihodi od akciza na duvan i duvanske prerađevine zabilježili pozitivnu stopu rasta (9,7% g/g).

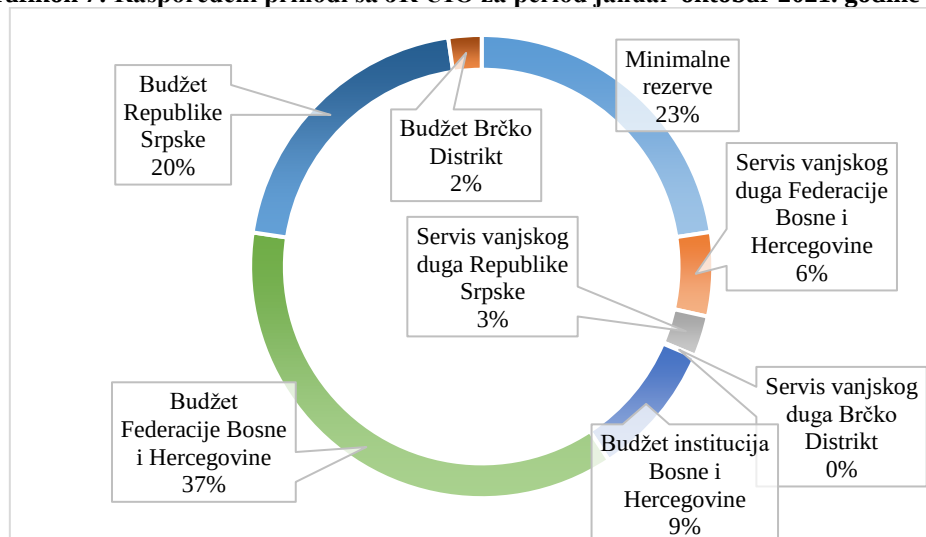
Od značajnijih kategorija domaćih akciznih proizvoda na osnovu kojih se ostvaruju prihodi, rast prihoda je jedino ostvaren kod akciza na domaći duvan i duvanske prerađevine (3,7% g/g). Uz ovako nisku stopu rasta najznačajnije kategorije, kao i smanjenje ostalih kategorija prihoda po osnovu domaćih akciza, ukupni prihodi po ovom osnovu su zabilježili negativnu stopu rasta.

Putarine. U periodu januar-oktobar 2021. godine, ukupno naplaćeni neto prihodi od putarina su iznosili oko 546 miliona KM. U poređenju sa istim periodom prethodne godine ovi prihodi su veći za oko 13,5%.

Carine. Tokom posmatranog perioda, naplaćeni neto prihodi po osnovu carinskih dažbina su iznosili oko 259 miliona KM, čime su ostvarili rast od oko 20,3% g/g.

Raspoređeni prihodi. Ukupni prihodi raspoloživi za raspodjelu, u periodu januar-oktobar 2021. godine, su iznosili oko 6,9 milijardu KM. U poređenju sa istim periodom prethodne godine, raspoloživi prihodi su veći za oko 915 miliona ili 15,7%. Nakon izdvajanja obaveznog dijela sredstava¹³, UIO Bosne i Hercegovine, je izvršila raspored preostalih sredstava u iznosu od oko 4,7 milijarde KM krajnjim korisnicima prema važećim koeficijentima¹⁴. U poređenju sa istim periodom prethodne godine raspoređena sredstva sa JR UIO za servisiranje obaveza vanjskog duga su veća za 4,7%, dok su raspoređena sredstva krajnjim korisnicima, nakon servisiranja obaveza vanjskog duga veća za 17,2%. Raspodjela raspoloživih prihoda za period januar-oktobar 2021. prikazana je na grafikonu ispod.

Grafikon 7: Raspoređeni prihodi sa JR UIO za period januar-oktobar 2021. godine u %

Izvor: UIO Bosne i Hercegovine

Prihodi od direktnih poreza, doprinosa i neporeskih prihoda

Entitetske poreske uprave su, za period januar-oktobar 2021. godine, ukupno naplatile preko 6,8 milijardi KM javnih prihoda iz svojih nadležnosti, što je u poređenju sa istim periodom 2020. godine više za 8,8%. Posmatrano na mjesečnom nivou, stopa rasta istih je jako niska, već nekoliko mjeseci. Razlog za to leži u nižoj naplati prihoda od direktnih poreza u Republici Srpskoj, kao rezultat sprovođenja donesenog seta zakona iz oblasti plata, poreza i doprinosa. Detalji o naplati prihoda poreskih uprava slijede u tabeli ispod.

¹³ Sredstva za izgradnju autoputeva i izgradnju i rekonstrukciju drugih puteva u Bosni i Hercegovini u iznosu od oko 338 miliona KM, minimalne rezerve u iznosu od oko 1,2 milijarde KM i sredstava za finansiranje institucija Bosne i Hercegovine u iznosu od 644,5 miliona KM.

¹⁴ Upravni odbor Uprave za indirektno oporezivanje je na svojoj 53. sjednici održanoj dana 21.09.2021. godine usvojio Odluku, broj: 02-17-01-5-1/2021, o utvrđivanju privremenih koeficijenata za raspodjelu sredstava sa Jedinštenog računa za period oktobar-decembar 2021. godine, kojom su utvrđeni privremeni koeficijenti raspodjele sredstava sa Jedinštenog računa i to: FBiH 62,52%, RS 33,93% i Brčko Distrikt BiH 3,55%.

Tabela 4: Prihodi od direktnih poreza, doprinosa, taksi, naknada i kazni u periodu januar - oktobar

Naziv prihoda	Federacija Bosne i Hercegovine			Republika Srpska			Bosna i Hercegovina		
	miliona KM		rast u %	miliona KM		rast u %	miliona KM		rast u %
	2020	2021		2020	2021		2020	2021	
Direktni porezi	721,1	791,6	9,8	383,1	403,9	5,4	1.104,2	1.195,5	8,3
Porez na dohodak	342,3	380,1	11,1	161,8	166,7	3,0	504,1	546,8	8,5
Porez na dobit	300,1	317,9	5,9	188,4	199,2	5,8	488,5	517,1	5,9
Porezi građana	78,3	93,1	18,8	32,9	38,0	15,6	111,2	131,1	17,9
Ostali porezi	0,4	0,5	28,9	0,0	0,0	-	0,4	0,5	28,9
Takse, kazne i naknade	522,5	611,5	17,0	315,0	386,3	22,6	837,5	997,8	19,1
Doprinosi	2.986,9	3.164,6	5,9	1.342,4	1.467,0	9,3	4.329,3	4.431,6	7,0
PIO	1.662,7	1.773,8	6,7	765,9	836,2	9,2	2.428,6	2.610,0	7,5
Zdravstvo	1.186,6	1.245,6	5,0	483,5	529,2	9,4	1.670,1	1.774,8	6,3
Nezaposleni	137,7	145,2	5,5	23,8	26,1	9,5	161,5	171,3	6,1
Dječija zaštita	0,0	0,0	-	64,5	70,6	9,4	64,5	70,6	9,4
Zapošljavanje invalida	0,0	0,0	-	4,6	4,9	6,7	4,6	4,9	6,7
Ostali prihodi	1,0	0,8	-24,5	0,8	0,2	-77,8	1,8	0,9	-48,8
UKUPNO	4.231,5	4.568,4	8,0	2.041,2	2.257,4	10,6	6.272,7	6.825,8	8,8

Izvor: entitetske poreske uprave

Socijalni doprinosi. U periodu januar-oktobar posmatrane godine, po osnovu socijalnih doprinosa, ukupno je naplaćeno oko 4,4 milijarde KM prihoda, što je za 7,0% g/g više. Najznačajnija kategorija socijalnih doprinosa su doprinosi za penziono-invalidsko osiguranje (PIO), koji su ostvarili rast od oko 7,5% g/g i učestvuju u ukupnim prihodima sa oko 68%.

Direktni porezi. Tokom posmatranog perioda 2021. godine, ukupno je naplaćeno oko 1,2 milijarde KM prihoda od direktnih poreza. Ovi prihodi su ostvarili rast od 8,3% u poređenju sa istim periodom prethodne godine. U strukturi navedenih prihoda dominiraju prihodi od poreza na dobit. Prihodi od poreza na dobit veću su za 5,9% g/g, prvenstveno zbog rasta prihoda od poreza na dobit banaka, pravnih lica iz oblasti pošte i telekomunikacija, kao i organizovanja igara na sreću.

Prihodi od poreza na dohodak bilježe povećanje od 8,5% g/g i to zahvaljujući rastu prihoda od poreza na dohodak od samostalne i nesamostalne djelatnosti.

Takse, kazne i naknade. Po osnovu neporeskih prihoda (takse, naknade i kazne) u periodu januar-oktobar 2021. godine, ukupno je naplaćeno oko 1 milijardu KM prihoda. U poređenju sa istim periodom prethodne godine, navedeni prihodi su veći za oko 19,1%. Na rast prihoda u ovoj kategoriji najviše uticaja je imao porast prihoda po osnovu naknada za priređivanje internet igara na sreću, kao i prihoda po osnovu raznih administrativnih taksi, koncesionih naknada ali i po osnovu naplaćenih kazni. U dijelu koncesionih naknada, značajan rast je prisutan kod prihoda od naknada za korišćenje mineralnih sirovina, korišćenje elektroenergetskih objekata, kao i prihoda od davnja prava na eksploataciju prirodnih resursa.

3. Cijene, monetarni i finansijski sektor

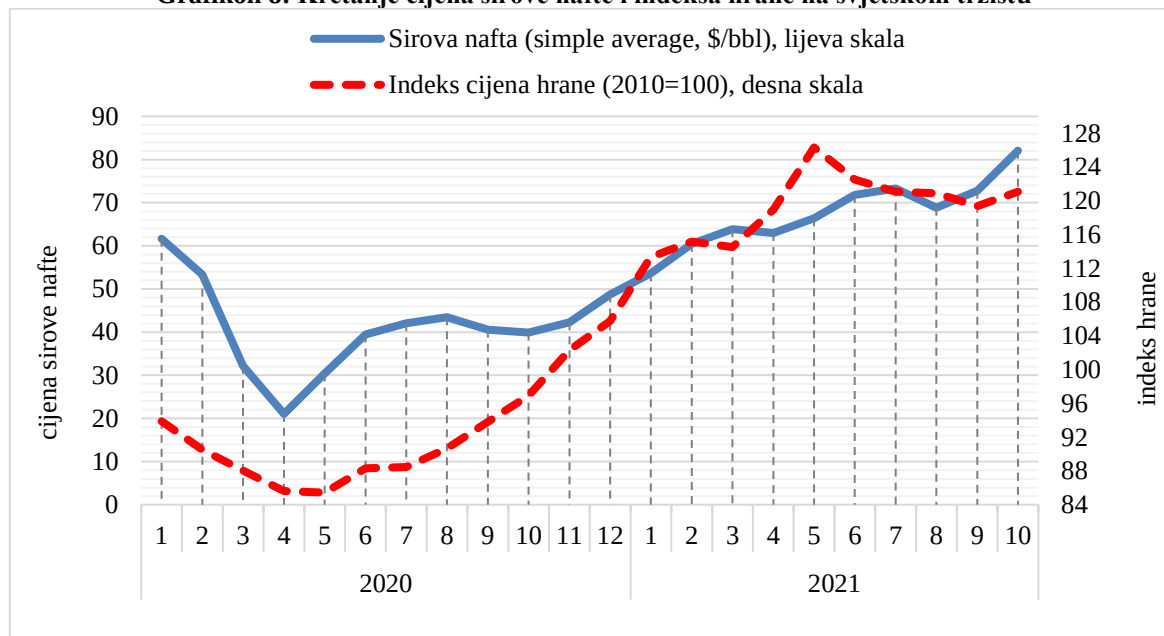
Cijene

Prema podacima Eurostata¹⁵ inflacija u EU 27 u oktobru 2021. godine iznosila je 4,4% g/g odnosno u periodu I-X 2021. godine 2,4%. Rast cijena energenata imao je uticaja na kretanje inflacije. Prema podacima Svjetske banke, cijena sirove nafte na svjetskom tržištu u oktobru

¹⁵ Statistički ured Evropske unije.

2021. godine veća je u poređenju sa prethodnim mjesecom oko 9 \$ i iznosi 82,1 \$/barelu. Ovo je ujedno i najveća cijena sirove nafte u 2021. godini što je predstavljeno na grafikonu ispod. U odnosu na oktobar 2020. godine cijena sirove nafte je bila veća za čak 42,2 \$. Indeks cijena hrane na svjetskom tržištu u oktobru 2021. godine bio je viši u odnosu na prethodni mjesec za 1,4%, ali je takođe viši u odnosu na oktobar 2020. godine za 25%.

Grafikon 8: Kretanje cijena sirove nafte i indeksa hrane na svjetskom tržištu

Izvor: Svjetska banka

Rast ukupnog nivoa cijena nastavljen je u Bosni i Hercegovini. U oktobru 2021. godine inflacija mjerena indeksom potrošačkih cijena iznosila je 4,3% u poređenju sa oktobrom 2020. godine. U periodu I-X 2021/I-X 2020 inflacija je iznosila 1,2%. Posmatrano po odjeljcima prema namjeni potrošnje najznačajniji rast cijena zabilježen je u odjeljcima prevoza te hrane i bezalkoholnih pića. Cijene u odjeljku prevoza u periodu I-X 2021/I-X 2020 bile su veće za 4,2% g/g. Rast cijena sirove nafte na svjetskom tržištu značajno je determinisao rast cijena u pomenutom odjeljku. Pored toga, u posmatranom periodu cijene su značajano uvećane u odjeljku hrane i bezalkoholnih pića (2,4%) koji ima najveći udio u CPI indeksu. Rast cijena u odjeljku alkoholnih pića i duvana (1,9% u posmatranom periodu), imao je nešto manji doprinos rastu ukupne inflacije u Bosni i Hercegovini u poređenju sa prethodnim odjeljcima¹⁶ U tabeli ispod je predstavljeno kretanje indeksa potrošačkih cijena po odjeljcima prema namjeni potrošnje.

¹⁶ Upravni odbor Uprave za indirektno oporezivanje donio je Odluku o utvrđivanju specifične i minimalne akcize na cigarete i iznos akcize na duvan za pušenje za 2021. godinu. Minimalna akciza za pakovanje cigareta od 20 komada iznosi 3,25 KM (u 2020. godini je iznosila 3,04 KM), a specifična akciza iznosi 1,65 KM za pakovanje cigareta od 20 komada. Akciza na duvan za pušenje utvrđuje se u visini od 80% minimalne akcize na cigarete utvrđene u članu 3. stav (3) ove odluke iznosi 130 KM po kilogramu (u 2020. godini je iznosila 121,6 KM po kilogramu). Izvor: Odluka o utvrđivanju specifične i minimalne akcize na cigarete i iznos akcize na duvan za pušenje za 2021. godinu.

Tabela 5: Indeks potrošačkih cijena u Bosni i Hercegovini

Odjeljak	X 2021	I-X 2021
	X 2020	I-X 2020
00 Ukupan indeks	104,3	101,2
01 Hrana i bezalkoholna pića	106,7	102,4
02 Alkoholna pića i duvan	101,9	101,9
03 Odjeća i obuća	91,3	90,7
04 Stanovanje, voda, el. energija, plin i dr. energenti	102,0	100,7
05 Namještaj, kućni uređaji i redovno održavanje kuće	102,4	99,6
06 Zdravstvo	100,9	100,7
07 Prevoz	113,5	104,2
08 Komunikacije	99,7	99,8
09 Rekreacija i kultura	101,4	100,4
10 Obrazovanje	100,2	100,2
11 Restorani i hoteli	101,8	100,6
12 Ostala dobra i usluge	101,3	100,4

Izvor: BHAS

Monetarni sektor

Ukupna novčana masa (M2) na kraju listopada 2021.godine iznosila je 31 mlrd. KM što je uvećanje od 12,2% u odnosu na isto razdoblje prošle godine. U okviru M2, transakcijski novac (M1) ostvario je uvećanje od 19,2% g/g dok je kvazi novac (QM) uvećan za 4,5% g/g. Najveći doprinos rastu M2 ostvarili su, u okviru M1, prenosivi depoziti u domaćoj valuti sa 8,1 p.p. i gotovina izvan banaka sa 2 p.p. dok su u okviru QM, treći po doprinosu bili prenosivi depoziti u inozemnoj valuti sa 1,4 p.p. Najveću godišnju stopu rasta imali su prenosivi depoziti u domaćoj valuti sa 23,3% g/g i iznos od 11,9 mlrd. KM čime su ostvarili i najveće učešće od 38,3%. Druga po učešću od 17,6% bila je gotovina izvan banaka sa stopom rasta od 11,1% g/g i iznosom od 5,5 mlrd. KM.

Tabela 6: Monetarni agregati u listopadu 2021.godine i stope rasta X 2021/X 2020

	Gotovina izvan banaka	Prenosivi depoziti u domaćoj valuti	Transakcijski novac (M1)	Ostali depoziti u domaćoj valuti	Prenosivi depoziti u inozemnoj valuti	Ostali depoziti u inozemnoj valuti	Kvazi novac (QM)	Ukupna novčana masa (M2)
Opis	1	2	3=1+2	4	5	6	7=4+5+6	8=3+7
Stanje u mil. KM	5.469,8	11.886,1	17.356,0	3.084,4	3.196,3	7.368,5	13.649,3	31.005,3
Stopa rasta g/g	11,1%	23,3%	19,2%	3,3%	13,6%	1,4%	4,5%	12,2%

Izvor: CBBiH

Pričuvni novac (M0) ostvario je rast od 19,5% g/g i iznos od 13,9 mlrd. KM. U okviru M0 najveći doprinos rastu imali su depoziti banaka kod monetarnih vlasti sa 12 p.p. i rastom od 26,2% g/g uz iznos od 6,7 mlrd. KM. Druga po doprinosu bila je gotovina izvan monetarnih vlasti sa 6,9 p.p. i ostvarenom stopom rasta od 13,2% g/g uz iznos od 6,8 mlrd. KM.

Prema strukturi učešća u M0, najveće učešće imala je gotovina izvan monetarnih vlasti sa 49,3% nakon čega slijede depoziti banaka kod monetarnih vlasti sa 48,5%.

Tabela 7: Pričuvni novac u listopadu 2021. godine i stope rasta X 2021/X 2020

	Gotovina izvan monetarnih vlasti	Depoziti banaka kod monetarnih vlasti	Prenosivi depoziti drugih domaćih sektora kod monetarnih vlasti	Pričuvni novac (M0)
Opis	1	2	3	4=1+2+3
Stanje u mil. KM	6.843,3	6.733,8	302,7	13.879,9
Stopa rasta g/g	13,2%	26,2%	31,6%	19,5%

Izvor: CBBiH

Na kraju listopada 2021. godine iznos prosječnog salda računa obveznih pričuva kod CBBiH iznosio je 6,7 mlrd. KM uz rast od 24,1% g/g. Prosječne obvezne pričuve uvećane su za 9% g/g uz iznos od 2,9 mlrd. KM dok je višak iznad obveznih pričuva uvećan za 39,3% g/g uz iznos od 3,7 mlrd. KM. U strukturi prosječnog salda računa obveznih pričuva kod CBBiH, udjel viška iznad obvezne pričuve iznosio je 55,9% dok su prosječne obvezne pričuve bile 44,1%.

Prosječna stopa obvezne pričuve nije se mijenjala i iznosila je 10% dok je implicitna stopa¹⁷ bila 22,7%.

Tabela 8: Prosječne obvezne pričuve u listopadu 2021. godine i stope rasta X 2021/ X 2020

Opis	Osnovica za obračun obvezne pričuve	Prosječne obvezne pričuve	Prosječan saldo računa obveznih pričuva kod CBBiH	Višak iznad obvezne pričuve	Prosječna stopa obvezne pričuve	Implicitna stopa obvezne pričuve
	1	2	3	4=3-2	5=2/1	6=3/1
Stanje u mil. KM	29.435,9	2.943,6	6.679,0	3.735,4	10,0%	22,7%
Stopa rasta g/g	9,0%	9,0%	24,1%	39,3%		

Izvor: CBBiH

Ukupne bruto devizne pričuve na kraju listopada 2021. godine iznosile su 16 mlrd. KM što je rast od 19,7% u odnosu na isto razdoblje prošle godine. Investicije u vrijednosne papire koje imaju najveće učešće od 70,4% uvećane su za 22,5% g/g na iznos od 11,3 mlrd. KM. Nakon njih slijede depoziti kod nerezidentnih banaka sa udjelom u ukupnim bruto deviznim pričuvama od 25% i stopom rasta od 7,3 g/g i sa iznosom od 4 mlrd. KM. Pokrivenost pričuvnog novca (M0) bruto deviznim pričuvama iznosila je 115,6% čime su ispoštovane odredbe valutnog odbora.

Tabela 9: Bruto devizne pričuve u listopadu 2021. godine i stope rasta X 2021/X 2020

Opis	Zlato	Držanje SDR	Strana valuta u trezoru CBBiH	Depoziti kod nerezidentnih banaka	Ostalo	Investicije u vrijednosne papire	Ukupno bruto devizne pričuve
Stanje u mil. KM	289,5	4,4	443,5	4.016,9	0,0	11.293,1	16.047,5
Stopa rasta g/g	-4,4%	25,1%	221,9%	7,3%	-	22,5%	19,7%

Izvor: CBBiH

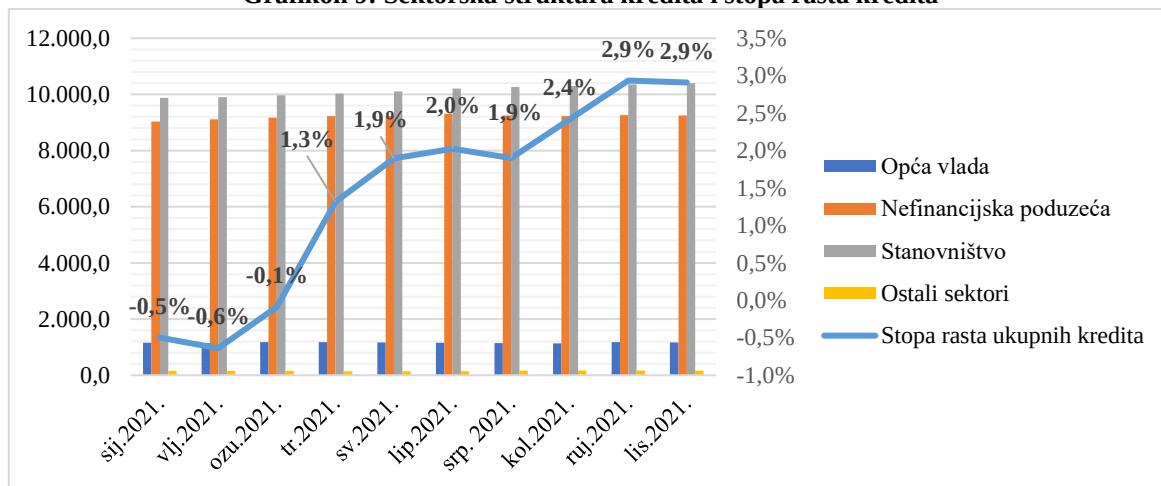
Bankarski sektor

Ukupni krediti na kraju listopada 2021. godine iznosili su 21 mlrd. KM što predstavlja rast od 2,9% u odnosu na isto razdoblje prošle godine. Najveći doprinos rastu ukupnih kredita imali su

¹⁷ Implicitna stopa obvezne rezerve, predstavlja odnos ukupnog prosječnog iznosa novčanih sredstava na računima rezervi komercijalnih banaka i ukupne osnovice za obračun obvezne rezerve.

kreditu stanovništva sa 2,3 p.p. i ostvarenom stopom rasta od 4,7% g/g i sa iznosom od 10,4 mlrd. KM. Krediti nefinancijskih poduzeća¹⁸ drugi su po doprinosu rastu sa 0,6 p.p. i sa ostvarenom stopom rasta od 1,2% g/g i iznosom od 9,3 mlrd. KM. Prema strukturi učešća, krediti stanovništva imali su udjel od 49,5% dok su krediti nefinancijskih poduzeća imali udjel od 44,1% u okviru kojih se izdvajaju krediti nefinancijskih privatnih poduzeća sa 41,7%. Krediti opće vlade sa rastom od 0,9% g/g ostvarili su učešće u ukupnim kreditima od 5,6% sa iznosom od 1,2 mlrd. KM.

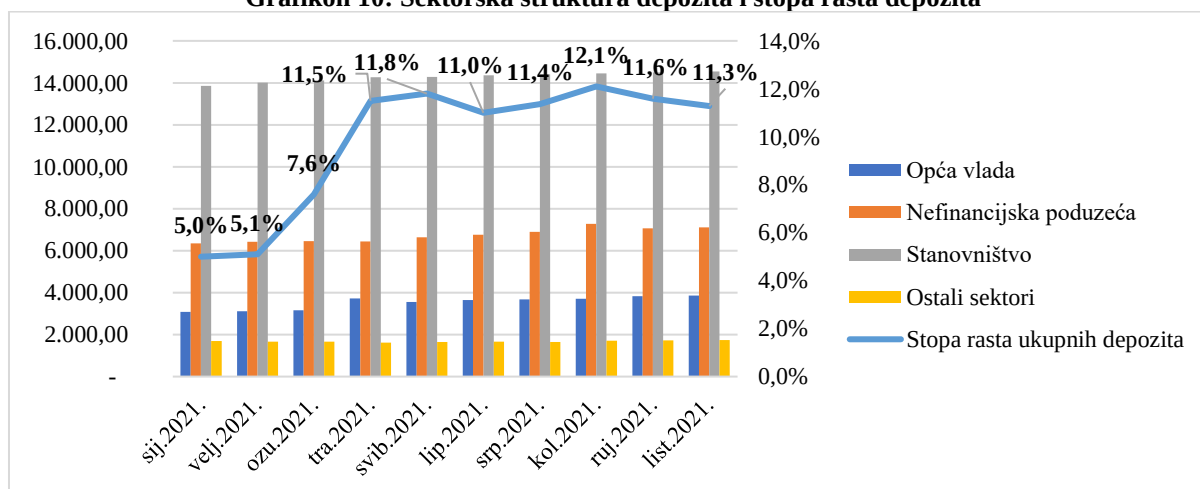
Grafikon 9: Sektorska struktura kredita i stopa rasta kredita

Izvor: CBBiH

Stanje ukupnih depozita na kraju listopada 2021.godine iznosilo je 27,2 mlrd. KM uz rast od 11,3% g/g. Najveći doprinos rastu ukupnih depozita imali su depoziti stanovništva sa 4,6 p.p. nakon čega slijede depoziti nefinancijskih poduzeća¹⁹ sa 4,4 p.p. Sa iznosom od 7,1 mlrd. KM depoziti nefinancijskih poduzeća su imali učešće od 26,1% i rast od 18% u odnosu na listopad prošle godine. Najveći udjel u strukturi ukupnih depozita (53,4% udjela) imali su depoziti stanovništva sa iznosom od 14,5 mlrd. KM i stopom rasta od 8,4% g/ dok su depoziti opće vlade imali udjel od 14,2% i ostvaren iznos od 3,9 mlrd. KM (stopa rasta bila je 13% g/g). Ostali sektori imali su iznos od 1,7 mlrd. KM i rast od 6,2% g/g.

Grafikon 10: Sektorska struktura depozita i stopa rasta depozita

Izvor: CBBiH

¹⁸ Krediti nefinancijskih poduzeća predstavljaju zbroj kredita nefinancijskih javnih poduzeća i kredita nefinancijskih privatnih poduzeća.

¹⁹ Depoziti nefinancijskih poduzeća predstavljaju zbroj depozita nefinancijskih javnih poduzeća i depozita nefinancijskih privatnih poduzeća.

Berze u Bosni i Hercegovini

Ukupan promet na Sarajevskoj i Banjalučkoj berzi (u daljem tekstu SASE i BLSE) je na kraju mjeseca oktobra 2021. godine, uz negativnu stopu rasta od 72,3% g/g, dostigao svega 20,3 mil. KM. U ovom mjesecu je ukupno putem javne ponude obveznica za emitente prikupljeno 3,8 mil. KM.

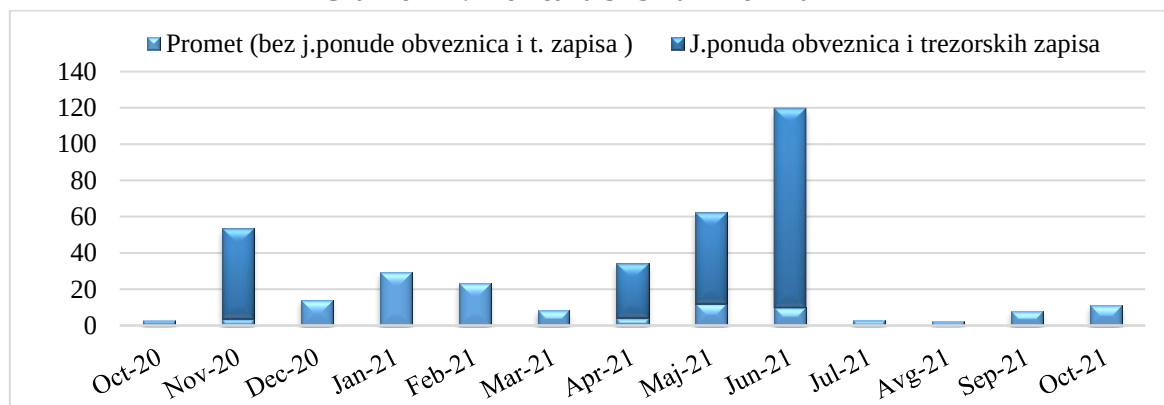
Tabela 10: Ukupan promet (u KM) na SASE i BLSE

Godina	SASE	BLSE	UKUPNO
Oct-19	68.589.463,0	51.554.840,7	120.144.303,8
Oct-20	2.629.945,0	70.802.313,3	73.432.258,4
Oct-21	9.328.454,0	11.004.686,3	20.333.140,3

Izvor: SASE i BLSE

Ukupan promet na SASE je na kraju mjeseca oktobra 2021. godine sa dostignutih 9,3 mil. KM ostvario 3,5 puta veći promet u odnosu na promet ostvaren u istom periodu prošle godine (kada je iznosio samo 2,6 mil. KM). Time je ostvario učešće u ukupnom prometu u Bosni i Hercegovini od 45,9%. U mjesecu oktobru nije bilo javne ponude obveznica i trezorskih zapisa na SASE.

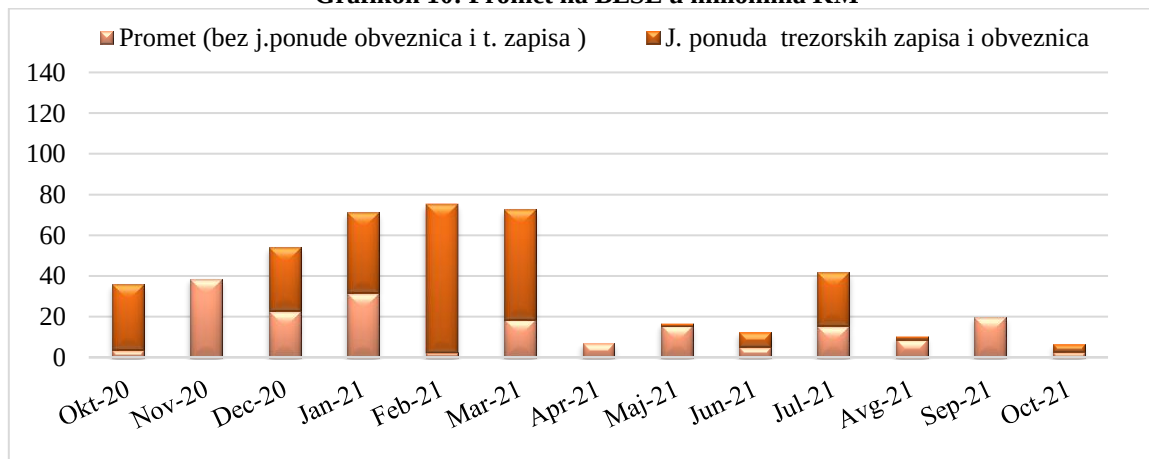
Grafikon 11: Promet na SASE u milionima KM

Izvor: SASE

Ukupan promet na BLSE na kraju mjeseca oktobra 2021. godine je uz negativnu stopu rasta od 84,5% dostigao 11 mil. KM i time dostigao učešće u ukupnom prometu u Bosni i Hercegovini od 54,1%. U mjesecu oktobru je putem javne ponude obveznica za emitente prikupljeno 3,8 mil. KM.

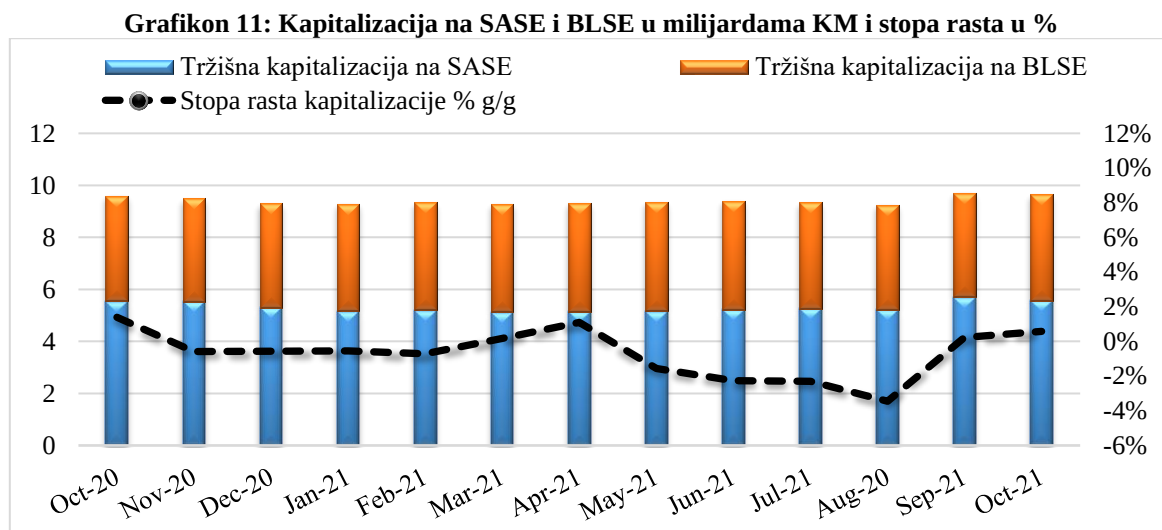
Grafikon 10: Promet na BLSE u milionima KM

Izvor: BLSE

Ukupna kapitalizacija na kraju mjeseca oktobra 2021. godine (SASE+BLSE) je uz stopu rasta od 0,6% g/g dostigla oko 9,6 mlrd. KM.

Kapitalizacija na SASE je u mjesecu oktobru dostigla 5,6 mlrd. KM uz stopu rasta od 0,3% g/g. Time je ostvarila 57,7% učešća u ukupnoj kapitalizaciji. U istom periodu kapitalizacija na BLSE je g dostigla 4,1 mlrd. KM uz stopu rasta od 1% g/ i time ostvarila 42,3% učešća u ukupnoj kapitalizaciji.

Izvor: SASE i BLSE

4. Vanjski sektor

Vanjskotrgovinska robna razmjena

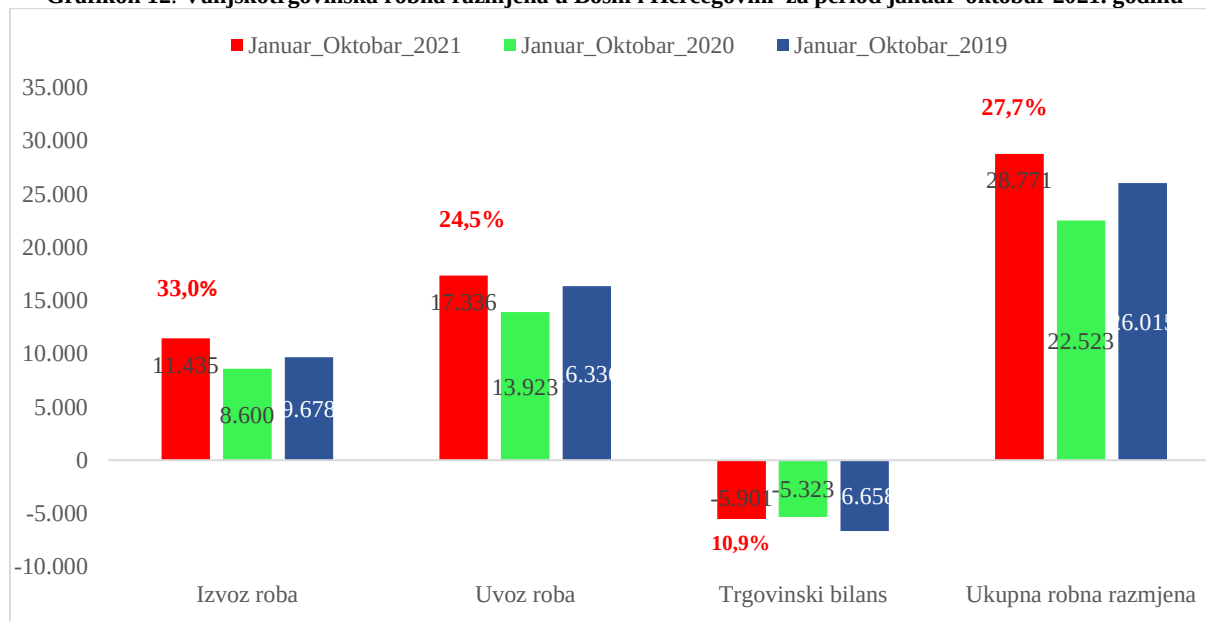
Posljedice širenja globalne pandemije virusa Covid 19 u 2020. godini u Bosni i Hercegovini su bile smanjenje ukupne robne razmjene od preko 3,5 milijardi KM (11,6%), pri čemu je pad izvoza roba iznosio oko 1 milijardu KM (8,5%) dok je pad uvoza roba iznosio preko 2,5 milijarde KM (13,4%) u odnosu na isti period prethodne godine.²⁰

Međutim, već krajem prethodne i na početku 2021. godine primjetan je određeni oporavak vanjskotrgovinske robne razmjene sa svijetom koji je dodatno intenziviran u K2 i K3 tekuće godine. Također ohrabruje i podatak da je uzlazni trend u okviru vanjskotrgovinske robne razmjene Bosni i Hercegovini nastavljen i tokom mjeseca oktobra obzirom da su ostvarene dvocifrene stope rasta. Naime, prema podacima BHAS-a za period januar-oktobar 2021 godine Bosna i Hercegovina je u odnosu isti period prethodne godine zabilježila povećanje ukupne vanjskotrgovinske robne razmjene za oko 6,3 milijarde KM što predstavlja povećanje od 27,7% u odnosu na isti period prethodne godine. Na osnovu ovih pokazatelja može se konstatovati da se vanjskotrgovinska robna razmjena u Bosni i Hercegovini prilično dobro oporavlja što je i nagovještavano u okviru ranijih izvještaja. Naime, Bosna i Hercegovina je bar u okviru vanjskotrgovinske robne razmjene uspjela u potpunosti nadoknaditi gubitke iz prethodne godine, pa čak i nadmašiti rezultate vanjskotrgovinske robne razmjene iz 2018 i 2019. godine koje su bile relativno uspješne. Međutim, prilikom interpretacije ovih pokazatelja vrijedi istaći isto tako da prikazane stope rasta predstavljaju nominalna povećanja i da su pod utjecajem kako baznog tako i cjenovnog efekta. Naime, prema raspoloživim podacima BHAS-a za prva tri kvartala 2021. godine u Bosni i Hercegovini je zabilježen rast izvoznih i uvoznih cijena od

²⁰ Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje, „Vanjskotrgovinska robna razmjena u Bosni i Hercegovini za 2020. godinu-prethodni podaci“, 20.01.2021. godine.

preko 10% u odnosu na isti period prethodne godine, tako da su realna povećanja znatno niža u odnosu na nominalna.²¹

Grafikon 12: Vanjskotrgovinska robna razmjena u Bosni i Hercegovini za period januar-oktobar 2021. godinu

Izvor: BHAS

Prema trenutno raspoloživim podacima BHAS-a za period januar-oktobar 2021. godine, Bosna i Hercegovina je ostvarila izvoz roba u vrijednosti od preko 11,4 milijarde KM što predstavlja nominalno povećanje od 33% (preko 2,8 milijardi KM) u odnosu na isti period prethodne godine.²² Unatoč baznom efektu (niska osnovica) iz prethodne godine ovo povećanje robnog izvoza predstavlja ohrabrenje kada su privredna kretanja u Bosni i Hercegovini, obzirom da je ovaj nivo izvoza znatno viši (preko 1,5 milijardi KM) u odnosu i na ranije godine (2019. i 2018. godina) respektivno. S druge strane, na ovaj način u Bosni i Hercegovini je nastavljen dvocifreni trend rasta robnog izvoza obzirom da je u oktobru 2021. godine registran nominalni rast robnog izvoza od 32,2% u odnosu na isti mjesec prethodne godine. Međutim, prilikom interpretacije ovih stopa rasta izvoza svakako treba imati u vidu i efekat niske osnovice iz prethodne godine, kao i rast izvoznih cijena od 11,3% u odnosu na isti period prethodne godine. Ako se izvoz roba iz Bosne i Hercegovine u periodu januar-oktobar 2021. godine posmatra po proizvodima, vidljivo je da su najznačajnija povećanja ostvarena u okviru izvoza baznih metala koji je udvostručen (7,3 p.p), gotovih metalnih proizvoda 31,7% (3,7 p.p), metalnog otpada koji je također udvostručen (2,5 p.p), električne opreme 33,9% (2,5 p.p), električne energije 45,5% (2,2 p.p), proizvoda od drveta 35,6% (2,1 p.p) mašina i uređaja 27,6% (1,9 p.p) te namještaja 21,4% (1,7 p.p) i dr... Ako se izvoz roba iz Bosne i Hercegovine tokom perioda januar-oktobar 2021. godine posmatra po glavnim trgovinskim partnerima vidljivo je da najviše robe izvezeno na tržište zemalja EU u vrijednosti od skoro 8,4 milijarde KM što predstavlja povećanje od 34,5% u odnosu na isti period prethodne godine. Izvoz roba iz Bosne i Hercegovine u zemlje CEFTA-e iznosio je skoro 1,9 milijardi KM što predstavlja povećanje od oko 34,5%. Ako se robni izvoz iz Bosne i Hercegovine tokom navedenog perioda posmatra po zemljama vidljivo je da su najznačajnija povećanja zabilježena prilikom izvoza u Italiju 54% (5,1 p.p), Hrvatsku 34,2% (4,5 p.p), Srbiju 40,7% (4,4 p.p), Njemačku 27,7% (4,4 p.p),

²¹ Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje, „Indeksi jediničnih vrijednosti izvoza i uvoza BiH, treće tromjesečje 2021“, 20.11.2021. godine.

²² Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje, „Vanjskotrgovinska robna razmjena u Bosni i Hercegovini za oktobar 2021. godine-prethodni podaci“, 25.11.2021. godine.

Sloveniju 27,6% (2,5 p.p) i Austriju 26,5% (2,6 p.p). Ovaj trend rasta robnog izvoza iz Bosne i Hercegovine ponajviše je posljedica jačanja privredne aktivnosti u zemljama EU (rast BDP-a januar-seseptembar 2021. godine 5,5%) obzirom da se 75% bh. izvoznih proizvoda plasira na tržišta ovih zemalja.

S druge strane, pored povećanja robnog izvoza koji je evidentan od početka godine, u K2 2021. i K3 2021. godniue došlo je do osjetnijeg oporavka uvoza roba u Bosnu i Hercegovinu. Naime, prema podacima BHAS-a za period januar-oktobar 2021. godine uvoz roba u Bosnu i Hercegovinu je iznosio preko 17,3 milijarde KM, što predstavlja nominalno povećanje od preko 3,4 milijarde KM odnosno 24,5% u poređenju sa istim periodom prethodne godine. Nastavak trenda dvocifrenog rasta robnog uvoza u oktobru 2021. godine od 24,7% na implicitan način bi mogao ukazivati da je došlo do osjetnijeg povećanja privredne aktivnosti u zemlji kroz jačanje domaće tražnje, naročito u domenu privatne potrošnje i u određenoj mjeri investicija. Naime, ako se ima u vidu da se dobar dio privatne potrošnje i investicija u Bosni i Hecegovini snadbjeva kroz uvoz roba iz inostranstva, povećanje kako ukupnog uvoza roba široke potrošnje od preko 20%, te kapitalnih proizvoda od preko 15% bi mogli potvrditi ranije navedenu pretpostavku.

Posmtrano po proizvodima, u periodu januar-oktobar 2021. godine najznačajnija povećanja uvoza roba su registrirana u okviru uvoza baznih metala 71,1% (5,5 p.p), rafinirane nafte i derivata oko 53,6% (3,5 p.p), motornih vozila 26,4% (1,6 p.p), hemijskih proizvoda 20,5% (1,7 p.p), metalnih proizvoda oko 27,4% (1,1 p.p), farmaceutskih preparata 17,3% (0,7 p.p) i dr.

Ako se uvoz roba u Bosnu i Hercegovinu u periodu januar-oktobar 2021. godine posmatra po glavnim trgovinskim partnerima vidljivo je da najviše robe uvezeno sa tržišta zemalja EU u vrijednosti od oko preko 10,3 milijarde KM što predstavlja povećanje od 22% u odnosu na isti period prethodne godine. Uvoz roba iz zemalja CEFTA-e iznosio je preko 2,2 milijarde KM što predstavlja povećanje od 26,7%. Ako se robni uvoz u Bosnu i Hercegovinu posmatra po zemljama vidljivo je da su najznačajnija povećanja istog zabilježena prilikom uvoza iz Italije 31,1% (3,6 p.p),), Srbije 25,9% (2,8 p.p), Njemačke 23,2% (2,8 p.p), Hrvatske za 24% (2,2 p.p), Turske 40,3% (2,1 p.p), Kine 21% (1,7 p.p), Slovenije 17,3% (0,8 p.p) i Austrije 19,3% (0,8 p.p).

Prema trenutno raspoloživim podacima BHAS-a za period januar-oktobar 2021. godine u Bosni i Hercegovini je registriran vanjskotrgovinski robni deficit od 5,9 milijardi KM što predstavlja povećanje od 10,9% u odnosu na isti period prethodne godine. Ako se pažljivije posmatra kretanje vanjskotrgovinskog robnog deficita u Bosni i Hercegovini u posljednjih nekoliko mjeseci može se konstatovati da je došlo promjene trenda kretanja u okviru istog. Trend rasta robnog deficita direktna je posljedica povećanja uvoza roba u posljednjih nekoliko mjeseci i na implicitan način ukazuje na postepeni oporavak komponenti domaće potražnje kao što su privatna potrošnja i investicije koje se snadbijevaju uglavnom kroz uvoz. Posmtrano po proizvodima, najznačajniji deficit je zabilježen u okviru kategorija kao što su naftni derivati, motorna vozila, farmaceutski preparati i prehrambeni proizvodi. S druge strane, Bosna i Hercegovina je i u periodu januar-oktobar 2021. godine nastavila da ostvaruje suficit u okviru proizvoda kao što su namještaj, električna energija, pojedini metalni proizvodi i obuća. U periodu januar-oktobar 2021. godine ukupna pokrivenost uvoza izvozom u Bosni i Hercegovini iznosila je 66% što predstavlja poboljšanje od oko 4,2 p.p u odnosu na isti period prethodne godine. Posmatrano po glavnim trgovinskim partnerima, pokrivenost sa zemljama EU je iznosila 81,6%, dok je pokrivenost za zemljama CEFTA-e bila isto tako prilično visoka i iznosila je 83,1%. Detaljniji prikaz vanjskotrgovinske robne razmjene u Bosni i Hercegovini u periodu januar-oktobar 2021. godine po HS klasifikaciji prikazan je u tabeli ispod:

Tabela 111: Vanjskotrgovinska robna razmjena za period januar-oktobar 2021. godine po HS klasifikaciji

Tablica 11: Vanjskotrgovinska robna razmjena za period januar-oktobar 2021. godine po HS klasifikaciji													
Izvozi i uvoz dobara klasifikovanih prema harmonizovanom sistemu kodova (HS)	IZVOZ				UVOZ				DEFICIT				
	Januar_Oktobar_2020	Januar_Oktobar_2021	2021/2020 promjena %		Januar_Oktobar_2020	Januar_Oktobar_2021	2021/2020 promjena %		Januar_Oktobar_2020	Januar_Oktobar_2021	2021/2020 promjena %		Pokrivenost uvoza izvozom
	u mil KM	u mil KM	g/g	p/p	u mil KM	u mil KM	g/g	p/p	u mil KM	u mil KM	g/g	p/p	
UKUPNO	8600	11435	33,0	33,0	13923	17336	24,5	24,5	-5323	-5901	10,9	10,9	66,0%
1 ŽIVOTINJE I PROIZVODI	142	131	-7,6	-0,1	428	500	16,8	0,52	-286	-369	29,0	1,56	26,2%
2 PROIZVODI BILJNOG PORUJEKLA MASTI I ULJA	204	227	11,3	0,27	651	671	3,0	0,14	-447	-444	-0,7	-0,06	33,8%
3 ŽIVOTINJSKOG PREHRAMBENE	90	72	-20,1	-0,21	122	132	8,4	0,07	-32	-60	88,8	0,53	54,3%
4 PRERAĐEVINE PROIZVODI	271	316	16,7	0,53	1305	1450	11,1	1,04	-1034	-1134	9,6	1,87	21,8%
5 MINERALNOG PROIZVODI HEMIJSKE	713	1037	45,4	3,77	1449	2133	47,2	4,91	-736	-1096	48,8	6,75	48,6%
6 INDUSTRIJE ILI PLASTIČNE MASE,	630	777	23,4	1,71	1390	1568	12,8	1,28	-760	-791	4,0	0,58	49,6%
7 GUMA I KAUČUK	429	544	26,8	1,34	1025	1331	29,9	2,20	-596	-787	32,1	3,59	40,9%
8 KOŽA I KRZNO	75	91	20,9	0,18	236	247	4,7	0,08	-161	-157	-2,8	-0,08	36,7%
9 DRVO I PROIZVODI OD DRVETA	590	794	34,5	2,37	232	308	32,8	0,55	358	486	35,6	-2,40	257,6%
10 CELULOZA, PAPIR I KARTON I NJIHOVI TEKSTIL I TEKSTILNI	235	321	36,4	0,99	340	386	13,5	0,33	-105	-65	-37,7	-0,74	83,1%
11 PROIZVODI OBUČA, ŠEŠIRI, KAPE I SLIČNI PROIZVODI	499	542	8,6	0,50	920	1107	20,3	1,34	-421	-565	34,3	2,71	48,9%
12 PROIZVODI OD BAZNIH MASNE, APARATI,	550	600	9,2	0,59	258	275	6,4	0,12	292	326	11,6	-0,64	218,6%
13 KAMENA, GIPSA, BISERI, PLEMENTI	99	128	29,7	0,34	300	356	18,6	0,40	-201	-227	13,1	0,49	36,1%
14 METALI I NJIHOVI BAZNI METALI I	29	45	54,8	0,18	28	44	57,4	0,12	1	1	-18,0	0,00	101,9%
15 PROIZVODI OD BAZNIH MASNE, APARATI,	1407	2430	72,7	11,90	1642	2579	57,1	6,73	-235	-149	-36,7	-1,62	94,2%
16 MEHANIČKI I TRANSPORTNA	1292	1696	31,3	4,70	2044	2402	17,5	2,57	-752	-706	-6,2	-0,87	70,6%
17 SREDSTVA I NJIHOVI SATOVI, MJERNI,	270	324	20,0	0,63	915	1147	25,3	1,66	-645	-823	27,6	3,34	28,3%
18 MUZIČKI I ORUŽJE I MUNICIJA,	25	44	74,8	0,22	262	248	-5,5	-0,10	-237	-204	-14,0	-0,62	17,6%
19 NJIHOVI DIJELOVI I	133	181	36,3	0,56	10	10	-2,0	0,00	123	172	39,4	-0,91	1850,0%
20 RAZNI PROIZVODI	906	1132	24,9	2,63	353	428	21,2	0,54	553	704	27,3	-2,84	264,6%
21 UMJETNIČKA DJELA, KOLEKCIJONARSKI	0	0	0,0	0,00	0	0	0,0	0,00	0	0	0	0,00	0,0%
98 NERAZVRSTANO	0	0	0,0	0,00	0	0	0,0	0,00	0	0	0,0	0,00	0,0%

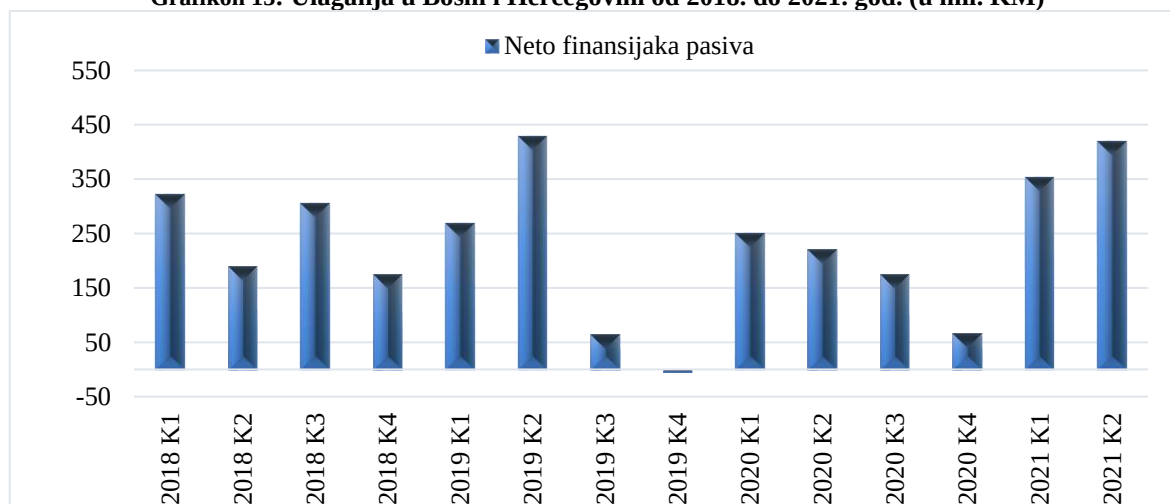
Izvor: BHAS

5. Strane direktne investicije

U vrijeme pisanja Informacije nisu bili dostupni podaci za treći kvartal 2021. godine o stranim direktnim ulaganjima.

Ukupna SDU su u prvoj polovini 2021. god. prema posljednjim dostupnim podacima CBBiH dostigla 773,6 mil. KM (neto finansijska pasiva), što je više za 64,4% u odnosu na dostignuti iznos u istom periodu prošle godine. Neto finansijska aktiva je dostigla 40 mil. KM i veća je za 71,9% g/g. Reinvestirane zarade su zabilježile povećanje od 25,2% g/g, sa dostignutih 429,7 mil. KM. Sa ovim iznosom su ostvarile učešće od 55,5% u ukupnim SDU.

Grafikon 13: Ulaganja u Bosni i Hercegovini od 2018. do 2021. god. (u mil. KM)

Izvor: CBBiH

Tabela 12: Strana direktna ulaganja po kvartalima

U milionima KM	K1	K2	K3	K4	K1-K4
2018	321,4	189,8	306,2	175,1	992,4
2019	269,0	429,4	65,2	-4,1	759,6
2020	249,7	220,9	174,7	67,4	712,7
2021	353,2	420,4			

Izvor: CBBiH

Nije bilo promjene kreditnog rejtinga Bosne i Hercegovine u prvih deset mjeseci 2021. godine. Agencija Standard & Poor's potvrdila je Bosni i Hercegovini suvereni kreditni rejting „B sa stabilnim izgledima“ u avgustu 2021. godine. Takođe je u avgustu 2020. agencija Moody's Investors Service potvrdila Bosni i Hercegovini suvereni kreditni rejting „B3 sa stabilnim izgledima“.